Ungváry Krisztián

Nem volt ügynök

VISSZHANG - LIII. évfolyam 23. szám, 2009. június 5.

A Magyar Köztársaság Fővárosi Ítélőtáblájának dr. Kiss-Rigó László ügyében velem szemben hozott ítélete tanulságos az utókor számára. A bíróság indoklása szerint a tartótisztek vallomásai bizonyítóbb erejűek, mint a korabeli beszervezést igazoló dokumentumok, az a személy viszont, aki az iratokban mint Kiss-Rigó László tartótisztje szerepel, azt állítja, hogy ő az érintettet soha nem is látta, ezért nem is lehet tartótisztje. S a történész kutatók egybehangzó értékelése sem számít, hiszen ők csak az iratokat látták, a beszervezésnél nem voltak ott, tehát közvetlen ismeretük nincs a történtekről. Érdemes a bíróság okfejtésén elgondolkodni. Azontúl, hogy innentől vége a történettudománynak, hiszen a kutató nem volt ott, a diktatúra elnyomó apparátusa tagjának mai vallomása szerintük bizonyítóbb erejű, mint az általa a diktatúrában belső használatra készített, titkos és szigorú szabályok szerint bizonylatolt dokumentum, amelyet - nem mellesleg - a bíróság előtt elismert mint tőle származót. E logika alapján egyetlenegy volt háborús és népellenes bűnös ellen sem lehetett volna elmaraszta ítéletet hozni, hiszen nem kellett volna az érintetteknek másképp tenniük, mint peremben a tartótisztnek. Nézzük először a tényeket.

1) Adott egy állambiztonsági hálózati nyilvántartás. Ennek papíralapú és számítógépes verziója is létezett, mindkettő azonos adattartalommal. A papíralapú nyilvántartás bizonyos részeit 1990-ben megsemmisítették, míg a számítógépes részét (mágnesszalagok) érintetlenül átmentették. Utóbbit a Nemzetbiztonsági Hivatal annyira hitelesnek találta, hogy 1992-ben a ma is működő saját nyilvántartását erre alapozta.

2) A bíróság nem fogadta el az állambiztonsági nyilvántartás hitelességét, mert a 60/1994 alkotmánybírósági *Határozat* az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottságának egy jelentésére hivatkozva nem tekinti bizonyító erejűnek a nyilvántartás elemeit, mivel azt a hálózati személyek „nem írták alá". Itt jegyzem meg, hogy a korabeli parancsok szerint nem is kellett nekik aláírniuk.

3) Hogyan lehetséges, hogy a jelenlegi titkosszolgálatok mindegyike „bizonyító erejűnek" tekinti és mindennapi munkájában használja is azokat az adatokat, amelyet az Alkotmánybíróság határozata nem tekint annak?

4) Kiss-Rigó Lászlóról az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára nemcsak a 6-os kartont, hanem a statisztikai adatokat tartalmazó 6/c kartont, a részletes hálózati adatlapot, valamint az ehhez kapcsolódó változás-bejelentési lapot is őrzi.

Hozzá kell tennem, az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága meghallgatta mind Pallagi Ferenc és Harangozó Szilveszter volt állambiztonsági miniszterhelyetteseket és III.-as főcsoportfőnököket, Horváth József III/III. csoportfőnököt, valamint Csukrán Magdolnát, az operatív nyilvántartás vezetőjét, akik mind egybehangzóan állították, hogy az állambiztonsági nyilvántartást nem lehetett hamisítani. (Ilkei Csabának, a Nemzetbiztonsági Bizottság volt tagjának közlése.)

A per során meghallgatott Péter-Bartha Gábor, aki jelenleg a Nemzetbiztonsági Hivatal munkatársa, és 1990 előtt szaktudását a III/III-1-a egyházi elhárítási alosztályon kamatoztatta, a bíróság előtt kifejtette, hogy 6-os kartont „nem lehetett úgy kiállítani hogy amögött nincs tartalom", „nem fordulhatott elő, hogy beszervezés nélkül adatokat adtunk volna a 6-os karton kiállításához" (magát a 6-os kartont ugyanis nem a beszervező, hanem az állambiztonsági nyilvántartó állította ki). Azt az ellentmondást, ami a Péter-Bartha Gábor adatai nyomán a Kiss-Rigó Lászlóról kiállított 6-os kartonhoz készült, Péter-Bartha Gábor által aláírt és Kiss-Rigó László személyéről kiállított adatlap és változás-bejelentési adatlap, valamint az előbbi állítás

között nyilvánvaló, az érintett azzal oldotta fel, hogy „előre dolgoztunk". Szerinte ugyanis a lehetséges beszervezendő személyekért harc folyt a különféle csoportfőnökségek között, és ezért mindenki igyekezett „előre" elkészíteni az érintettek dokumentációját annak érdekében, hogy más érdeklődő a beszervezési próbálkozások első elemét képező priorálások (azaz nyilvántartási lekérdezések) során már abba ütközzön bele, hogy az érintettet már más ügyosztály beszervezte. Péter-Bartha Gábor a bíróság előtt azonban elhallgatta, hogy azokban az esetekben, amikor a beszervezés még csak előkészítés alatt volt, nem a 6-os kartont, hanem az úgynevezett F[igyelő] kartont kellett használni. Az F-karton funkciója ugyanis éppen az volt, hogy arra figyelmeztesse az ügynökjelöltek után kutató állambiztonsági tisztet, hogy az érintett már feldolgozás alatt áll. Éppen ezért a figyelőkartont, szemben a 6-os kartonnal, évente meg kellett hosszabbítani, és a hosszabbítást engedélyeztetni kellett. Mindezt a bíróság előtt is elmondtuk, s kértük az NBH megkeresését arra vonatkozóan, hogy állítottak-e ki F-kartont Kiss-Rigó Lászlóról. A válasz nemleges volt.

Kiss-Rigó László a neki megítélt - s az alperesek által már megfizetett - egymillió forint nem vagyoni kártérítést - ügyvédje szerint - jótékonysági célokra ajánlotta fel. Ez azonban mit sem változtat azon, hogy:

1) Péter-Bartha Gábor tartótiszttel szemben, aki az adatlappal, a változás-bejelentéssel és az ezek nyomán kiállított hatos és 6/c kartonnal róla - a perben elhangzottak szerint - hamis dokumentációt készített, nem lépett fel semmilyen formában, a bíróság előtt még csak kérdése sem volt a róla hamis okiratokat gyártó állambiztonsági tiszthez, noha állítása szerint az ÁSZTL-ben őrzött iratokat maga is kikérte, azokat látta.

2) Péter-Bartha Gábor jelenleg az NBH munkatársa, miközben saját bevallása szerint a legszigorúbban kezelt nyilvántartásokat is meghamisította („előre dolgoztunk"). Hogyan lehet valaki ilyen szakmai előélettel ennél a testületnél?

3) Kiss-Rigó László 2005 márciusában, amikor nevét egy internetes ügynöklistán közzétették, azt a nyilatkozatot tette, hogy „soha semmilyen ügynöki tevékenységet nem folytatott és őt ilyenre nem is kérte senki", és az őt rágalmazók ellen büntetőeljárást indít. A bírósági jegyzőkönyv szerint Kiss-Rigó László már évekkel a per kezdete előtt tudomással bírt („évekkel ezelőtt láttam a hatos kartont"), de erről sehol sem nyilatkozott, még azzal a lehetőségével sem élt, hogy levéltári anyagához tiltakozó, cáfoló kommentárt csatoljon (amire a levéltár szabályzata külön lehetőséget biztosít informálandó a kutatókat, noha püspöktársai közül más élt ezzel a lehetőséggel).

Az ügy végeredménye, hogy nem az egykori irathamisítását beismerő tartótisztet büntetik meg, hanem a tényfeltáró munkáját végző történészt.